

## Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich

Ślubowanie Radców Prawnych – Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie  
26 czerwca 2017 r.

Szanowny Panie Prezesie Najwyższej Izby Kontroli,  
Szanowny Panie Prezesie Krajowej Rady Radców Prawnych,  
Szanowny Panie Dziekanie Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie,  
Dostojni Zgromadzeni Goście,  
Szanowni Państwo,

Chciałbym bardzo serdecznie podziękować za możliwość uczestnictwa w Państwa uroczystości, wielkim dniu dla każdego z Państwa, który zwieńcza lata nauki, dążeń zawodowych oraz realizacji własnych marzeń.

Przed Państwem nowy rozdział życia – wykonywanie zawodu radcy prawnego w pełni samodzielnie, na własną odpowiedzialność, częstokroć na własny rachunek.

Żyjemy w trudnych czasach dla prawników, w tym także dla radców prawnych. Postępująca inflacja prawa oraz coraz większy poziom zaawansowania naszego życia społecznego wymusza specjalizację. To wpływa na naszą drogę życiową, na to kim zostaniemy, czym będziemy się zajmowali, czy będziemy mieli z tego satysfakcję, ale także czy wybrana specjalizacja zapewni nam godną przyszłość. To wymaga także ciągłego samodoskonalenia się. Rosną także oczekiwania klientów, a funkcjonowanie na konkurencyjnym rynku wcale nie jest proste.

Z perspektywy Rzecznika Praw Obywatelskich widzę, że w Polsce wciąż wiele osób pozostaje bez wystarczającej ochrony prawnej. Nie chodzi mi przy tym o jednorazowe porady, bo w tym zakresie dzięki punktom nieodpłatnej pomocy prawnej, klinikom prawa, czy akcjom *pro bono* (takie jak np. Niebieski Parasol), udało się wiele osiągnąć. Mam na myśli sytuację, kiedy obywatel – w starciu z aparatem państwa, czy w poważnym przeciwnikiem korporacyjnym nie wie jak sobie radzić, jak się odnaleźć w długim procesie, co go w nim czeka i jakie mogą być wyniki. Czy w ogóle warto jest podejmować walkę?

Ostatnio widziałem się z osobą poszkodowaną przez dużą korporację. Pokazała mi umowę na obsługę prawną podpisaną ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, zajmującą się dochodzeniem odszkodowań. Na moje pytanie, kto będzie ją reprezentował w równoległej sprawie karnej o zniesławienie odpowiedziała: „Właśnie ta spółka. Tak mi przecież obiecali.” Nie zdawała sobie sprawy, że osoba prawna nie może nikogo reprezentować w sprawach karnych. To były dla niej kwestie abstrakcyjne.

Mamy mnóstwo osób w Polsce, które nie zdają sobie sprawy z wagi odpowiedniej reprezentacji, znaczenia jakości usług prawnych, którzy nie mają świadomości, że w przypadku życiowych problemów trzeba trafić do specjalisty, który poprowadzi sprawę od początku do końca. Stworzy poczucie bezpieczeństwa, ale także wzmocni zaufanie do mechanizmów państwa. Nie będzie obiecywał złotych gór, ale po prostu okaże się zaufanym doradcą i świetnym prawnikiem.

W Polsce jest także wiele osób, które nie są wystarczająco chronione przez system prawny. Są to osoby dotknięte problemem ubóstwa, bezdomności, niepełnosprawności, osoby należące do grup tradycyjnie dyskryminowanych, władające innym językiem. To mogą być także mieszkańcy terenów wiejskich dotknięci nagłymi inwestycjami energetycznymi czy przemysłowymi w okolicy ich domostw. To w przypadku tego typu grup dostrzegamy jak istotne jest sięgnięcie po standardy praw człowieka wynikające z Konstytucji.

Ale czy znaczenie Konstytucji ogranicza się tylko do tych grup? Niestety nie. Czasy kryzysu konstytucyjnego pokazują, że wiele różnych grup społecznych może być dotkniętych konsekwencjami chaosu prawnego czy też rozluźnienia norm praworządności. To mogą być pracownicy różnych służb publicznych, którym wygaszono umowy o pracę poprzez przyjęcie odpowiedniego przepisu ustawowego. To mogą być osoby, którym nagle zmieniono zasady emerytalne. To mogą być przedsiębiorcy, którzy kilka lat temu skorzystali z optymalizacji podatkowych, a teraz nagle w ich sprawie – być może celem zwiększenia dochodów budżetowych – wydawana jest zupełnie inna interpretacja podatkowa.

W takiej sytuacji gwarantem bezpieczeństwa obywateli jest Konstytucja RP oraz niezależne sądy i niezawisli sędziowie. Normy sprawiedliwości proceduralnej, określone właśnie w rozwiązaniach konstytucyjnych oraz w mechanizmach ochrony praworządności, gwarantują długoterminowo spokój społeczny, bezpieczeństwo prawne oraz brak poczucia pokrzywdzenia ze strony przeciętnego obywatela.

Dlatego szczególną rolę w tym zakresie mają do odegrania przedstawiciele Państwa profesji. To od kreatywności radców prawnych, specjalistycznej wiedzy, argumentacji, zależy czy sądy będą miały partnera do dyskusji, czy będą miały szansę rozwijać orzecznictwo bezpośrednio stosujące Konstytucję oraz ratyfikowane umowy międzynarodowe, czy będą mogły w praktyce chronić jednostkę i jej prawa.

Od dzisiejszego dnia stali się Państwo w pełni częścią realizacji konstytucyjnej zasady trójpodziału władz. Niezależne sądownictwo nie jest możliwe bez niezależnych i profesjonalnych pełnomocników procesowych. To ogromna odpowiedzialność.

Jak pisał Czesław Miłosz w Traktacie Moralnym: *„Lawina biegnie od tego zmienia, po jakich toczy się kamieniach”*. Będą mieli Państwo dużą satysfakcję nie tylko z wykonywanego zawodu, ale być może także z tego, że zdołacie być małym kamieniem budowania demokratycznego państwa prawnego w Polsce. Każdy z Państwa może być kamieniem, który poprzez swoją niepokorność, ostre i wyraziste rysy, zmieni bieg lawiny.

Dziękuję za uwagę.

*Adam Bodnar*